

Tasnádi István Finitója kétszer; Victor Ioan Frunză rendezése a Csíki Játékszín színpadán, valamint a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem és a Yorick Stúdió közös produkciója, Sebestyén Ába rendezésében.

Bizonyára van különbség hét év és húsz év házasság közt. Esetünkben elsősorban az, hogy a vásárhelyi alkotók szerint egy hétéves házasság ügyes-bajos dolgaival tizenkét év fölött már meg tud birkózni a néző, de a csíkiak húsz év keserűségét már nem ajánlják, csak tizenöt éves kor fölött. A másik szembeötlő különbség, hogy hét év után a huszonéves Blondinné egy jól becélzott, határozott kardszúrással végez férjével, ezzel szemben a csíkszeredai, valamivel idősebb Vali húsz év alatt felgyűlt keserűségében szétlyuggatja férjét a fabudi deszkáin keresztül. Bár a cselekmény és a szöveg azonos, a két előadás alapjául két teljesen más élethelyzet szolgál. Victor Ioan Frunză rendezése egy tipikus és realiztikus falusi közösséget mutat be, akiket megfertőzött a média, és próbálnak lépést tartani a világgal. Sajnos, a dolgok elég visszasan és nevetségesen sülnek el. Egy igazi élőkamerás valóság-show. Sebestyén Ába Nagyábránd nevű települése inkább csak a színpadon létezik, kis brechti songokkal szakítják meg a cselekményt, néha nagyon teátrális és irreálisan komikus.

Blondin Gáspár és neje, Vali egy hermetikusan zárt falusi közösség tagjai, akik házasságukat próbálják egyik napról a másikra életben tartani a mindennapos problémák ellenére. Aztán mikor Gáspár befuccsol a munkahelyén, otthon és önmaga szemében emberként is, és a reménytelenség legmélyén öngyilkosságra szánja el magát, addig mit sem érő kis élete a figyelem középpontjába kerül, és felgyorsul a csendes kis falucska élete. Gáspár öngyilkossága minden probléma megoldásának bizonyul, ráharap a média is, aztán hősünk a reflektorfény kellős közepén meggondolja magát. Azaz meggondolná, ha a kedves barátok és szerető felesége hagyná.

A történet fő konfliktusa Gáspár életben (nem)maradása mellett Blondinék házasságának problémája. Hét év után talán még marad Blondin Gáspárban egy kis szeretet felesége iránt, de húsz év után a házasság poraiban már csak egy bohányi szeretet van elásva. Jó mélyen. Bár mindkét Blondin elmondja már a kezdő jelenetben, hogy szereti feleségét, Kozma Attila alakításában inkább amolyan jól bevett megszokás, bevésődött szókapcsolatnak hat, ami arra szolgál, hogy elkerülje felesége histériáját. Ezzel szemben Vass Csaba Gáspárjának szavaiból végig érződik a szeretet felesége iránt. Jó adag szomorúsággal keverve. Szabó Enikő Valija egy megkeseredett nő, akit a történések sodornak hűtlenség felé, az utolsó kapaszkodónak Juhos Budával alakuló frigye tűnik. Kiss Bora Vali-alakítása inkább egy histériázó perszóna karaktere felé hajlik, akiben az első pillanattól fogva benne van a félrelépés esélye. Még keres valamit (inkább valakit), vár még valamit az élettől, lelkes, nyüzsög, és nem engedi, hogy számításait áthúzzák férje szuicid gondolatai, majd hirtelen újraéledő élnivágása sem.

A csíki előadásban Blondinné anyja, Özv. Vecserák Károlyné nem jelenik meg. Az imbecil anyós szavainak nagy részét lánya veszi át, és valószínűleg nem is féme meg még egy sorskeserítő asszony Blondin életében, annyira erős a feleség karaktere. A színművészetiek előadásában ugyan megjelenik az anyós (Derzsi Tímea), mégsem igazán kapja a helyét a többi karakter közt, túl egysíkú és erőszakos a karaktere, kissé kilóg a többiek közül, a cselekmény alakulásában sincs túl nagy szerepe, csak kontrázik és kommentál (valójában lehet, hogy ilyen egy igazi anyós-definíció).

Véleményem szerint a darab legkérdésesebb szereplője dr. Juhos Buda, rendőrőrmagy, aki teljesen ellentmond titulusának. A csíki előadásban Kosztándi Zsolt Juhos Budája egy elég százalmas és középszerű gazember. Talán még a gazemberség sem megy neki igazán, pont olyan elveszett lélek, mint az összes többi nagyábrándi lakos, így valószínűleg nem lesz a mindent elsőprő megmentő Vali számára. Bár ez a karakter realiztikusabb, a vásárhelyi Kónya Ütő Bence játéka sokkal több poén forrása. Egy elszállt médium és egy stílusos maffiózó között mozgó alak, aki nézésével kanalat hajlít az asztalnál, és piszokul szédít mindenkit. A történetben vállalt szerepe is jobban érthető, értjük, hogy nagyképű, álszent gazember, és azt is, hogy hogyan és miért fúzi Blondinnét (persze, azt is sejtjük, hogy ez a kapcsolat hamarosan befuccsol).

A polgármester alakja a csíki előadásban már megjelenésében is „polgármesteres”, ő is egyike az életbe belefásult szereplőknek, aki meggyónja nyomorúságát a budiba menekült Blondinnak. A színművészetis előadásban Moşu Norbertnek azonban fiatal kora ellenére meg kell küzdenie a szereppel: jóú tájszóulásos beszéde, a folytonos napraforgómagozás és fogszívás sokkal érdekesebb karakterré teszi, de mégsem hihető teljes valójában, ahogyan a csíki Lőrincz András Ernő vérbeli, sumák polgármestere.

A vásárhelyi előadásban a szomszéd Misi Micivé avanszál, aminek egy kezdettől fogva lehetetlen lesbikus kapcsolat az eredménye, hiszen Vali semmilyen jelét nem mutatja a viszonzásnak. Ez önmagában nem meglepő, sőt, működhetne is a darab keretein belül, viszont félúton mégis zátonyra fut, hiszen Blondinné és Micike (Nyomtató Enikő) kapcsolatának szála nincs elvarrva. Egy lesbikus kapcsolat talán nem adja olyan könnyedén és céltalanul magát, ezért nem is olyan könnyen elfeledhető vagy megoldható. Ezzel szemben a csíki előadás Misijénél (Pap Tibor) érthető a fellángolásnak alig nevezhető jelenség Blondinné iránt. Végül a hagyatékként kapott akkus csavarhúzóval és a dekopírfűrésszel kielégített szomszéd letesz a frigyről.

Pál médiasztár megformálása is különbözik a két előadásban, attól eltekintve, hogy ugyanarra a hétköznapi jelenségre hajaz. Horváth Gyula Pálja, a FCUK feliratú pólójában (szemlátomást igénytelen kivételű gyártmány, de ez egyértelműen nem érdekkel senkit) egy tini-bolondító vad punk-rocker kicicomázott mása, míg Veress Albert Pálja vasalt hajával a magyar tévécsatornákról jól ismert show-műsorok vezetőihez hasonló megjelenésű és viselkedésű, szinte hihető alak. Míg az utóbbi túlkarikozza és monopolizálja az előadás tévés világát, a képernyőn, a plakátokon és még az előadásbeli tévéadás kulisszái mögött is, Horváth Gyula Pálja sokkal emberibb a „színpadok” mögött is. Nem egyértelmű az egyeduralom, leülnek „bréjnsztormingolni” Reszlik Hajnalka Myrtil riporterlánnyal és Bak Tamás operatőrrel. Bár kétségkívül ő a falkavezér, azért az összes létező beszédhibával rendelkező, ennek ellenére iszonyatosan

lelkes riporterlány (Kiss Andrea) és a vadmacsó, de elég párhuzamos operatőr (Marosszéki Tamás) is rendelkezik szabad akarattal és véleményel. Nem úgy a csiki előadásban, a naiv libában megtestesülő, munkájában nem épp tündöklő riporterlány (Benedek Ágnes) és az operatőr (Bilibók Attila) inkább csak statisztáknak Pál mellett.

Tigris Nikit (Dálnoky Csilla) sem említhetjük egy napon Tigris Nikivel (Bekő Főri Zenkő). Annak ellenére, hogy a dráma nem hagy túl sok szabadságot, főképp ennek az alaknak a megformálásánál, mégis két teljesen különböző alakítást láthatunk. Dálnoky Csilla Nikije egy végletekig kétségbeesett, lecsúszott médiasztár, akinek egy bizonyos fokig át is élhetjük a tragédiáját. A vásárhelyi előadás Nikije csupán egy félresikerült produktuma a társadalomnak, egy üresfejű liba, akin derülni lehet, és aki önmagán is derül. Ugyancsak tisztán a humor tárgya Bicke B. László költő alakja. A vásárhelyi Mihály Alpár Szilárd játéka is egy elszállt művészt rajzol körül, és rajta keresztül egy negatív és (ön)ironikus ars poetica fogalmazódik meg, Giacomello Roberto alakításában mégis sikeresebb a szereplő erélyesebb és elszántabb fellépésének köszönhetően.

„Díszletileg” Adriana Grand csiki díszlete mellett voksolok. Bár igazán szívet melengető a vásárhelyi fabudi klasszikus szívecskés nyílása meg a viaszos vászon a tákolt asztalon, a teleragasztgatott kartondoboz-bunker a csikiaknál, a kis polc a fabudiban, ahová Gáspár pakolászhat, és persze a rozzant autó a színpad közepén, ami szépen elválasztja a tereket, és 3D-s valójával emeli be a mindennapok realitását a színpadra. Egyik előadásból sem hiányozhat persze a költő motorbiciklije, Gáspár fürdőkádja (vásárhelyen bónusz gumikacsa) vagy a szomszéd salopétája, ahogyan Tigris Niki minél többet mutató ruhái sem. A két Blondinné jelmezét külön értékelem. Variációk egy témára: a vásárhelyi előadásban topánka, feltűrt nadrág és fűss tréningfelsőt kombináló ruhaköltemény, Csikban rusztikus zoknis-papucsos összeállítás.

A szövegmondással kapcsolatban mindenképp a főiskolások javára billen a mérleg(em). A csiki színészek szájából minden rím kihallatszik, sokszor fülnek rosszul eső szavalásként hatnak, míg a vásárhelyi előadásban ez ritkán történik meg: szünetekkel, gesztusokkal szakítják meg a gyerekesen egymásra csengő sorvégeket, sokkal természetesebben és befogadhatóbban hangzanak a sorok. Mindkét előadás zenéje figyelemre méltó: míg Frunza realiztikus rendezéséhez jobban illik az untig hallgatott, már rég elcsépelet kommersz zene és ennek dallamvilága, a színis előadásban igazán minőségi borzadály-zenék hangzanak el, a populáris zene és a népi motívumok ügyes keverésével.

A másik szimpatikus aspektusa a vásárhelyi előadásnak, hogy a rendező szerepet vállal a produkcióban: a plakáton a Hivatalos Úr szerepében nem ő van feltüntetve, esetenként mégis Sebestyén Ába ugrik be a szerepbe, és ő vonja le a történet dalos tanulságát (szerencsés véletlennek érzem, hogy én pont őt „kaptam el”, valami plusz értelmet nyert így a jelenet). Mennyire különbözik ugyanaz a jobb világot ígérő összegzés a dráma végéről, ha cinikusan ironikus dalocskában találják bohócos kacajjal, és akkor, ha ugyancsak ironikus árnyalattal egy európai uniós színekben tündöklő szónok (Bodea Tibor) hirdeti (mára már nélkülözhetetlen angol nyelven) az igazságot. Közben egy bösz szinkrontolmács közvetít, és süketnéma jelbeszéddel is a nézők tudtára adják a nagybetűs Üzenetet. Így tud ugyanaz a szöveg teljesen színpadiasan, ártatlanul, bohócosan és zenésen elhangzani, vagy cinikusan és (valamilyen értelemben) szintén bohócosan, de sokkal keményebben csattanni a nézők arcán. Mert a csiki előadás jobban pofon vág, és szembeállít azzal a bizonyos tükörrel.

Kategória: Nézőtér

Denumire autor: Demeter Kata

Látó Szépirodalmi Folyóirat